

101 Fanden's Slot

Udarbejdet og redigeret
af Mogens Ballegaard

Gule Fanden I fra 2003
Herren her er 1,60 m høj og ved foden ca. 50 cm bred

Forord til teltpladsen "Fandens Slot Teltplads" og "Den Gule Rakker"

I 1999 oprettede vi en primitiv teltplads "Fandens Slot" teltplads på vor grund.

Vi omtalte det i lokalbladet Runestenen, hvilket medførte en del forespørgsler på navnet "Fandens Slot".

Det gav anledning til at "forske" lidt i emnet. Det resultat vi kom frem til er beskrevet på de efterfølgende sider.

Det hører med til historien, at hovedvej A11 er blevet nævnt som stuedrivervej fra ca. år 0 - 1800-tallet. På strækningen var der en livlig trafik af både lovlydig og mindre lovlydig karakter.

Man vil også se at der til navnet "Fandens Slot" hører historien om en "Varde rakker" benævnt som "Den Gule Rakker" og også bliver kaldet "Gule Fanden" - i hvert fald her på egnen.

Der findes flere forskellige rakkerslægter. Rakkerne i denne omtale er som nævnt "Varde rakker". Rakkerne har navn efter hvor de kom fra. Man har måske hørt om Kjælle Casper der kom fra Herningegnen og den måske lige så omtalte Mæt Mari Mus der var "Dejbjerg rakker". Rakkere er ikke det eneste ord for det folkefærd hvis oprindelse der hersker en vis dunkelhed over. Betegnelser som Natmandsfolk, Tatere, Skøjer og Kjæltringe indgik også i repertoiret over betegnelse for dette til tider udstødte folkefærd, som fik lov til at udføre det ringeste arbejde i samfundet.

Jeppe Søe har skrevet en udredning over sin opfattelse af Rakkernes oprindelse.

I 2003 opstod tanken om at omdanne en udgået elm til en skulptur af Gule Fanden, som skulle have horn i panden og en trefork i hånden. Den kom til at se ud som vist på side to i dette hæfte.

Da en udgået elm ikke kan holde evigt, og vores skulptur næsten gik i opløsning efter 16 år, måtte vi jo have en ny Fanden, der skal indikere, at det her er indkørslen til Fandens Slot.

Alle fire historier er indeholdt i denne lille folder

Tilblivelse af Fandens Slots Teltplads	side 3
Fremstilling og udførelse af Gule Fanden I	side 4
Fremstilling og udførelse af Gule Fanden II	side 5
Historien om Den Gule Rakker og hans efterkommere	side 24

Grønbjerg juli 2019

Da vores matrikel omfatter bakken der hedder Fandens Slot og efterfølgende "Gule Fanden" (se senere udredning), var det jo nærtliggende at få fremstillet en Gul Fanden.

Det lod sig gøre, idet der i vores indkørsel til huset, ca. 150 meter, var plantet en række Røn, og ned mod Sønderkjærvej stod der nogle få elmetræer, der var gået ud.

Træerne led af elmesyge og skulle væltes for at skaffe plads til en anden bevoksning.

Rønnene skulle så også væltes.

Da den elm, der stod tættest ved Sønderkjærvej, var stor og kraftig, fik vi ideen til at få fremstillet en skulptur ud af den. Skulpturen skulle være en gul fanden, og planen var, at den skulle Helle have på sin 50-års fødselsdag.

Vi ledte og fandt, at Jeppe Sig Vestergaard kunne skære en gul fanden ud af træet, der blev fældet små to meter over jorden.

En næsten færdig fanden i 2003 og herunder en imprægneret udgave fra 2009

Jeppe Sig Vestergaard med de første snit på Gule Fanden I i 2003

At det blev Jeppe Sig Vestergaard, der skulle fremstille den gule fanden, kom sig af, at jeg havde set en træskulptur i Hee, der forestillede konseilspræsident (statsminister) I.C. Christensen, og den var ret vellignende.

Vi kontaktede Jeppe, og han kom med et forslag. Ud fra forslaget blev han inviteret til at komme og fremstille Gule Fanden ud af den udgåede elm.

Så måtte den stå der vel vidende, at den ikke kunne stå evigt, da råd og svamp allere-de på det tidspunkt i 2003 var i fremdrift.

Skulpturen blev malet/imprægneret med linolie tilsat gul farve.

Nu er der gået 16 år, og man skal ikke røre ret meget ved skulpturen, før den falder fra hinanden. Hovedet er flækket og går i styk-

ker ved den mindste berøring. Endvidere har en fugl bygget rede i Fandens hoved.

Vi har været glade for den Gule Fanden, som har stået vagt ved vor indkørsel i 16 år. Den har tilligemed været et fint kendetegn, når vi skulle fortælle gæster, hvor vi boede (det var før GPSens tid).

Vi vil ikke undvære en Gul Fanden ved vor indkørsel, så i nogen tid har vi spekuleret på, hvordan vi får en ny, eller om vi kunne bevare den gamle.

Vi kom til den konklusion, at vi skulle have en ny og så lade den gamle forfalde i det tempo som naturen nu engang sørger for.

Vi har været rundt om forskellige materialer at få den udført i. Bl.a. en udgave i sten. Så har det ligget stille i et par år. Engang i

Det er så den kæve, som Lorraine Botterill skal trylle Gule Fanden II ud af.

foråret 2019 sagde Helle, at hun vil give mig en ny Gul Fanden i anledning af mit forhåbentlig kommende 75-års fødselsdag. Vi var blevet enige om træ igen, men det skulle helst være et relativt mere bestandig eksemplar, end den der blev fremstillet af vores udgåede elm.

Hvem får vi så til at udføre arbejdet med Gule Fanden II. Vi googlede Jeppe Sig Vestergaard, men på vores søgning kom der ikke noget frem om, at Jeppe stadige ækvilibrerede med en motorsav.

Vi måtte tænke igennem én gang mere.

Vi havde både set og hørt om træsymposiet i Ringkøbing, der i skrivende stund har været afholdt i ni år.

Jeg henvendte mig til Otto Pilgaard, der er hovedmanden bag symposiet.

Jeg ville høre om der var muligt, at afgive en bestilling på en træskulptur.

Det kunne ikke lade sig gøre, da symposiet

drejer sig om at 10 - 11 kunstnere skulle udføre valgte skulptur og samtidig med skulle drage erfaringer og gode ideer fra de øvrige deltagende kunstnere.

Nå, det var jo ikke så godt. Jeg fortalte Otto om vores projekt. Vi kom frem til, at vi kunne invitere én af de deltagende kunstnere til at komme en uge før eller efter symposiet, og så skulle vedkommende arbejde med at udføre Gule Fanden II.

Otto foreslog Lorraine Botterill, Sheffield, England.

Jeg fik hendes mailadresse og korresponderede en del med hende. Lorraine var positiv, og vi fik aftalt en pris, og så skulle hun komme med forslag til Gule Fanden og tilvirke skulpturen i ugen inden symposiet i Ringkøbing, som hun atter i år var inviteret til.

Otto var deslige positiv med hensyn til at skaffe en egekævla, der skulle danne grundlag for skulpturen.

Så er egekævlerne ankommet med lastbil fra savværket, og vores lå i bunden af traileren. De ti-elleve andre kævler blev læsset af til modsatte side. Det er Gravers og Albert der er tilskuere.

Jeg fik Otto Pilgaard til at tage et enkelt billede af foreløbig Gule Fanden II og ham selv. Det er Gravers' barnebarn, Albert, der er med sin bedstefar på tur. Gravers og lastbilchaufføren er i færd med at tøjre kævlen.

Vi skulle hente kævlen i Ringkøbing, idet den kom sammen med de øvrige kævler til symposiet.

Gravers Kjærgaard havde lovet at hjælpe mig med at hente kævlen, der skulle have en dimension på 80 cm i diameter og ca. 2 - 2,5 m i længden.

Jeg havde ud fra disse dimensioner beregnet, at egekævlen skulle veje omkring 1000 kg. Det kunne trailer og bil sagtens klare.

Vægtfylden skulle ifølge www.trae.dk være under 800 for lufttørret eg, som var forudsætningen.

Vi fik lånt en trailer og kørte til Ringkøbing. Vi blev dog en kende overrasket, da vi så kævlen.

Den var 3,1 m lang og havde en diameter på mellem 80 og 90 cm.

Kalkuleret bliver det en vægt på omkring 1600 kg.

Vi var lidt spændte på at, få den på traileren, der så også gav sig en del.

Ydermere var vi spændt på, om Gravers' bobcat kunne løfte kævlen af traileren, når vi kom hjem.

Det kunne den ikke, men vi fik løftet kævlen skiftevis i hver ende og skudt nogle strøer under så en traktor med gafler kunne løfte den af traileren. Der blev sendt bud efter Leif Vestergaard, der havde en traktor der sagtens kunne løfte 2000 kg.

Vi fik parkeret traileren på vores relativt lille gårdsplads således, at den enorm store traktor kunne få gaflerne ind under kævlen. Traileren kørt væk og kævlen blev lagt på et par strøer.

Jeg fik maillet til Lorraine, der gerne ville have stammen til at stå op og skrev, at den var noget større, end vi havde forudset, og at den var skåret skæv af i enderne, så vi havde svært ved at se om den kunne holde balancen.

OK! Lorraine vil skære i kævlen indtil den var forsvarlig at løfte til lodret.

Vi undgik så vidt muligt de veje, som vi havde forudset var med bump og med alt for meget trafik. Vi skulle absolut holde os til 70 km/h og derunder på hele turen hjem med kævlen.

Vi løftede hver ende for sig for at få et par strøer ind under kævlen, så bobcattens gafler kunne komme under kævlen. Kævlen var af sikkerhedsmæssige grunde lagt på bunden af traileren med et par stopklodser på hver side, så den ikke kunne rulle. Ydermere var den hæftet til kroge i trailerens bund med strammebånd.

Bobcattens bagende løftede sig i takt med at gaflerne forsøgte at løfte kævlen. Så vi måtte forsøge noget andet.

Hele denne proces foregik fredag den 12. juli 2019.

Jeg fik taget et par billeder af kævlen og sendte billederne til Lorraine, der efterfølgende sagde, at hun havde taget et ekstra langt sværd med, da hun så dimensionen

Vi forsøgte at få "løftet" så langt ind mod bobcatten som muligt, men heller ikke det lykkedes, og så var det om at håbe, at Leif Vestergaard var hjemme, og ville tage en ordentlig traktor med.

Leif kom få minutter efter, og det var med en traktor der kunne klare opgaven.

Det kunne godt se ud, som om jeg løftede kævlen, men det gør jeg IKKE. Jeg tror mere, at det handler om at strøerne ligger ordentlig.

Så var det øltid, og herefter kunne vi så blot vente på, at det blev tirsdag, hvor Lorraine ankom.

på kævlen. Så den orientering blev hun glad for.
Det blev tirsdag den 16. juli og Lorraine

skulle ankommen omkring kl. 14. Klokken halv tre kom der en enorm stor varevogn ind på gårdspladsen. Jeg troede, at det var

én eller anden fragtmand, uden at vi egentlig havde bestil noget, der skulle retfærdiggøre en så stor bil.

Jeg så ind ad det højre vindue, men kunne ikke se nogen, så gik jeg om bag ved bilen og kunne se den engelske nummerplade.

Og var straks med på hvem det kunne være. Gik videre om til den venstre side hvor Lorraine Botterill sad. Det var naturligvis på grund af den "venstre-sidede" bil, jeg ikke kunne se nogen ind ad det højre vindue.

Vi fik hilst goddag, og Helle fik vist Lorraine, hvor hun skulle bo i de tre-fire dage

hun havde antaget, at det ville tage at skære en gul fanden til os.

Vi mente, at det var passende at få en kop te og derefter gå en tur rundt på matriklen for at se bl.a. den nuværende "Gule Fanden" i al dens søllehed og så videre rundt for at se selve Fandens Slot og fortælle lidt om den Gule Rakker og hans efterkommere.

Vi kom hjem igen, og så begyndte besværlighederne.

Vi havde regnet med, at når vi sagde, at vi gerne ville have en person med horn og en trefork, så var det hele afgjort, men den gik ikke.

Arbejdsdag et: Så bliver de første snit taget med den store sav med det lange spyd.

Vi havde egentlig også bedt Lorraine om at sende nogle forslag, men de var udeblevet. Lorraine diskede herefter op med adskillige billeder med forslag til en fanden. Spørgsmålene haglede ned over os: Skal han være ung eller gammel, skal han være vred eller glad, skal han skal han have gedefødder (hove) eller almindelige ben, skal han have fodtøj på, hvilket hår skal han ha, skal han have hat på, skal han være i bevægelse, skal hornene gå op gennem hatten, skulle han have en hale? Skulle han have vest på, skulle han bære skjorte og hvordan skulle bukserne sidde på ham? Skulle han bære på et dødt lam eller skulle han træde på et dødt lam eller andet dyr - jo-jo der var rigeligt at tage stilling til.

Vi var blæst fuldstændig omkuld, af alt det vi skulle tage stilling til.

Lorraines udgangspunkt var, at hun ville skære den "Gule Fanden", som vi gerne ville have, og hun kunne næsten skære hvad det skulle være.

Vi fik besluttet os, men der kom alligevel ændringer under vejs, da det viste sig, hvad den omkring 200 år gamle egekægle

indeholdt af hemmeligheder helt inde ved kærnen af træet.

Det blev en lang aften, og tankerne var rodet godt rundt i vore ansigter. Men vi gik glade i seng og var godt tilpas med, at Lorraine havde stillet os de mange spørgsmål.

Vi havde bestilt en masse fisk, der skulle komme den følgende dag, så til en start fik vi lam og nye kartofler i ovnen.

Så var der rejsegilde, men pølser og øl måtte vente en fjorten-dages-tid endnu.

Og hvad taler man så med en englænder om en hel aften, selvom vi havde sagt til hende, at hun ikke nødvendigvis behøvede at være social. Men aftenen gik med snak om Brexit, som hun absolut ikke var tilhænger af. Derudover fortalte hun beredvilligt om sin familie med børnene og hvad de foretog sig hver især.

Denne fremgangsmåde gik for sig hver dag medens hun var her.

Klokken ca. fem halv seks var det øltid, og så satte vi os i de næstsidste solstråler og nød dagen og dens gerninger.

Helle passede skoven, og jeg gik til hånd

med at få fjernet de afsavede stykker træ som, vi nok mente, kunne gavne i vores brændeovn. De skal så sidenhen skæres i mindre stykker. Foruden de store egestykker var der også en hel del spåner, som skulle fjernes.

Jeg vil gætte på, at jeg i alt har fjernet 10 - 12 store trillebør-fulde spåner og smuld. Kørt dem ind i skovbunden hvor det skal ligge som gødning og i læhegnet hvor det med tiden sikkert falder til bunds.

Næste dag efter et godt morgenmåltid gik Lorraine i gang. Hun var som nævnt tidligere vældig godt tilfreds med, at jeg havde

Så blev de indledende snit foretaget med den store sav med det lange spyd, men inden da havde Lorraine tegnet og malet på stammen for at gøre sig det første indtryk af den kommende Fanden.

sendt hende nogle billeder af egestammen, idet hun havde taget motorsave med og dertil hørende lange sværd, så hun kunne skære enderne af, så de kom til at stå nogenlunde vinkelret på stammen.

Gravers havde beredvilligt stillet sig til rådighed med bobcat og ville gerne hjælpe med at få stammen på højkant.

Lorraine havde en ide om, at skulpturen skulle være omkring to meter høj inkl. sokkel, så der skulle skæres en ende af på en meters-penge.

Vi talte om at rejse kævlen op, når hun havde skåret enderne til. Vi havde varskoet Gravers om, at ved ti-tiden ville det nok

Ikke så snart nogle streger blev fjernet, malede Lorraine igen for at se konturerne. Lorraine brugte både spraymaling og almindelig kridt til at tegne op med.

Lige så stille blev større og mindre stykker egetræ skåret fra.

Den firkantede plade foroven til venstre skal blive til en djævelsk trefork.

Til at begynde med kan man ikke rigtig se, hvad det skal blive til, men her bagefter kan man godt ane hvad Lorraine har gang i.

Arbejdsdag to:

Igen blev der tegnet på kævlen, som nu mere og mere kom til at ligne en skulptur, og på billedet øverst til venstre kan man ane at Lorraine har tegnet en arm der holder ved treforken.

På billedet til højre kan man ane, at "den gule" har løftet det ene ben op på en træstub eller en stor sten.

Jeg forsøgte så vidt muligt at tage et billede hver time, så vi kunne følge den fremadskridende proces.

være belejligt. Allerede kl. 9 var Lorraine klar med stammen, og Gravers var der kort tid efter, at vi havde ringet til ham for at sige, at vi var en time forud.

Vi fjernede den meter, som Lorraine havde savet væk, og som hun mente, at jeg kunne skære en stol ud af, evt. med plads til to.

For oven til højre blev den lille hale, der stikker ud af bukserne, fremstillet.

Til venstre er forkens skaft blevet dannet til, samtidig med at "den gule" fødder og støvler tager form.

Det er ved at være slut på arbejdsdag to, og da det nu vil regne til natten, foretrak vi at opsætte vores indkøbte Harald Skralds overdække, så "den gule" ikke blev våd, og for at Lorraine den næste dag kunne stå i tørvejr, men det blev heldigvis solskin, og vi lod teltet stå til en evt. kommende regnvejrsdag.

Vores fanden er så høj, at den ikke kunne stå under pavillonen, men vi havde et hold stænger fra en tidligere pavillon, så der blev lige hævet en lille meter mere.

Arbejdsdag tre:

Detaljernes dag. Armene, hænder, ansigt, skjorte, jakke, trefork osv. osv skal formes.

Stammen var naturligvis blevet en meter lettere, og da den ene ende hvilede på jorden, var det ingen sag at få kævlen på højkant.

Lorraine fandt sine værktøjer og stilladser frem og gik straks i gang med at foretage de første indledende snit.

Da Lorraine kom ind til kernen af kævelen, dukkede der flere revner op, som lige skulle have en kile. Kilerne snittede hun ud af et stykke sundt træ og limede den fast, hvorefter det blev skåret til og pudset af.

Nu begynder det at ligne en gul fanden her på slutningen af arbejdsdag tre.

Vi havde hver dag en stille stund med plads til lidt læskedrik, og i denne situation sidder Lorraine og forsøger at reparere en lille elektrisk båndsliber.

Der var lovet regn den kommende nat, så derfor overdækkede vi skulpturen. Det ærgrede Hanne - nabo sig en lille smule over, da hun af ren nysgerrighed kom forbi vores gårdsplads for at se, hvordan det stod til med Gule Fanden II.

Vi havde forstærket bardunerne for at styrke oversejlet i tilfælde af blæst tilsat en del regnbyger. Det var en god disposition.

Arbejdsdag fire:

Lorraine havde på forhånd meddelt os, at hun ville arbejde tre dage på skulpturen, dog med den ventil, at hun først skulle være på Hotel Fjordgården i Ringkøbing til symposiet klokken halv syv lørdag aften, hvor alle deltagere skulle samles til velkomst og præsentation.

Lorraine benyttede sig af den ventil, da pudsearbejdet og den efterfølgende maling af bukser med gul farve, ikke kunne nås fredag. Lørdag morgen blev pudsningen samt brænding af skygger, maling af bukser og livrem og til sidst indgravering af initialer og årstal indledt. Den endelige skulptur blev erklæret færdig klokken tre. Så var der tid til sammenpakning, bad og en kop te inden Lorraine fortsatte til symposiet i Ringkøbing.

Den sluttelige smøring af hele skulpturen måtte vente til en dag med mere tørvejr, og Lorraine efterlod til os en dunk med olie, så vi kunne foretage den sidste overhaling.

Herren her er:
2,30 meter høj og soklen er ca 80 cm
Antages at veje 500 kg.

Historien om Den Gule Rakker og hans efterkommere

"Fandens Slot"

På vor grund på Sønderkjærvej 9 i Grønbjerg (Vestjylland) ligger der et 72 m højt geodætisk punkt der på Geodatastyrelsens kort (1:25.000) hedder "Fandens Slot".

Navnet er lidt flatterende og oprindelsen fortaber sig i det uvisse, men der er dog en vis sandsynlighed for at den såkaldte "Gule Rakker" har lagt navn til punktet.

Efterfølgende dukker også navnet "Gule Fanden" op. Men herom senere.

Men hvad er egentlig historien bag dette navn og dette sted?

Mæt Mari Mus af Kjeltringslægt fra Dejbjerg
Tegnet i 1932 af Achton Friis til De Jyders Land

Lidt Research

Lidt efterforskning skulle finde sted, så hvad kan man andet end gå til matrikeldirektoratet.

Her kan man fortælle, at da man første gang begynder at optegne kort over Danmark med stednavne forekommer navnet "Fandens Slot". Denne optegning kan ses af målbordsblade fra 1842 - 1899.

Denne oplysning fører ikke til ret meget.

(I 2013 havde jeg en korrespondance med en forsker fra "Danmarks Stednavne", der kunne oplyse mig om, at man allerede i 1797 havde stednavnet "Fandens Slot" på et kort over området - se senere.)

Biblioteket

Så bliver biblioteket frekventeret.

Her forespørges både på "Fandens Slot", den "Gule Rakker", "Gule Fanden" og også C.A. Thyregod (se senere).

Resultatet blev bibliografier på C.A. Thyregod, en reference til Hardsyssels Aarbog 1949 - "Fjaldenes Pionerer" - og dermed også til Dansk Folkemindesamling.

Hardsyssels Aarbog

Esbern Jespersen skriver i Hardsyssels Aarbog 1949:

"Ved udparcelleringen i forbindelse med bøndernes overgang til selveje fandt der forud for udskiftningen en syns og taksationsforretning sted. Resultatet blev nedskrevet i en protokol den 5. december 1799 og underskrevet foruden af takstationsmændene også af samtlige beboere. Heri nævnes mange jordparceller ved navn, men også øvrige terrængenstande. Iblandt dem forekommer navne som "Fandens Slot" og "Fandens Huller".

Herefter følger der noget om sagn fra området og Esbern Jespersen fortsætter.

"Før vi forlader sagnetes verden, må vi mindes en sagnkreds omkring en fordægtig person, der hed "Gule Fanden". De sagn, som højskoleeleverne fortæller, således murer Mozart Mortensen (Galtrup), synes at stamme fra Thyregods bog af samme navn. Men også Thyregod har jo kendt sagnet og digtet sin novelle derover. Hvor gammelt det er, ved jeg ikke, men allerede år 1799 kendte man stednavne som Fandens Slot og Fandens Huller. Navnegiveren er jo nok en kæltring i gule læder bukser."

"Den Gule Rakker"

I bogen "Natmandsfolk og Kjæltringe" af H.P. Hansen omtales "Den Gule Rakker" og man kan læse at Johannes Hansen (1760 - 1821), som "Den Gule Rakker" hed, blev omkring 60 år gammel. I andres udredninger og fra kirkebøger kan man se at Johannes Hansen var en "Omløbende Natmands-svend" der fra omkring 1800 havde slået sig ned i Horne sogn ved Varde.

Fra kirkebøgerne ved vi at Johannes Hansen døde i 1821 og er begravet på Skads kirkegård (Nordøst for Esbjerg).

Man kan læse i samme bog af H.P. Hansen at rakkerne i mange tilfælde ikke havde fast ophold, men flakkede rundt hvor der var arbejde at finde eller hvor de kunne regne med at tigge til dagen og vejen.

H.P. Hansen skriver ikke meget om "Den Gule Rakkers" gøren, laden og færden, men han, der hørte til Varderakkerne, kunne have færdedes i de øde og gølle områder i Nr. Omme sogn og langs stuedrivervejen fra Holstebro over Ribe og videre til grænsen.

Dvs. at den "Gule Rakker" i sine velmagtsdage - omkring 1785 - kunne havde turet rundt i Vestjylland og efter fortællinger ha-

ve holdt til og givet navn til "Fandens Slot" her i Nr. Omme.

Anetavle - og slægtsforskningen

Fra bogen "Natmandsfolk og Kjæltringe" kan man endvidere læse, at "Den Gule Rakkers" søn, Abraham Johansen, har haft sin gang i Nr. Omme, idet der i et retsprotokollat fra Ringkøbing er nævnt, at Abraham Johansen havde en nøgle på sig, som passede til en "glarkiste", der stod hos sognefogeden i Nr. Omme. Ydermere ved vi, at Abraham Johansens datter Else Marie Abrahamsen er født i Nr. Omme sogn.

At de holder til omkring Nr. Omme skyldes sandsynligvis at Else Marie Abrahamsen blev født her i Nr. Omme og var forsørgelses-berettiget af Nr. Omme fattigvæsen, samt at flere af hendes børn blev født i Nr. Omme sogn.

På side 26 og 27 er der en fortegnelse over slægtskabet fra "Den Gule Rakker" til hans oldebørn Wilhelmine og Niels Christian Abrahamsen og videre til nogle af hans slægtninge i det herrens år 2013.

Dansk Folkemindesamling

Fra Dansk Folkemindesamling har jeg d. 4. august 1999 modtaget følgende:

Mette Kjær

Herred: Ulfborg Hind

Sogn: Nørre Omme

Optegnet august 1928 af: Mette Kjær

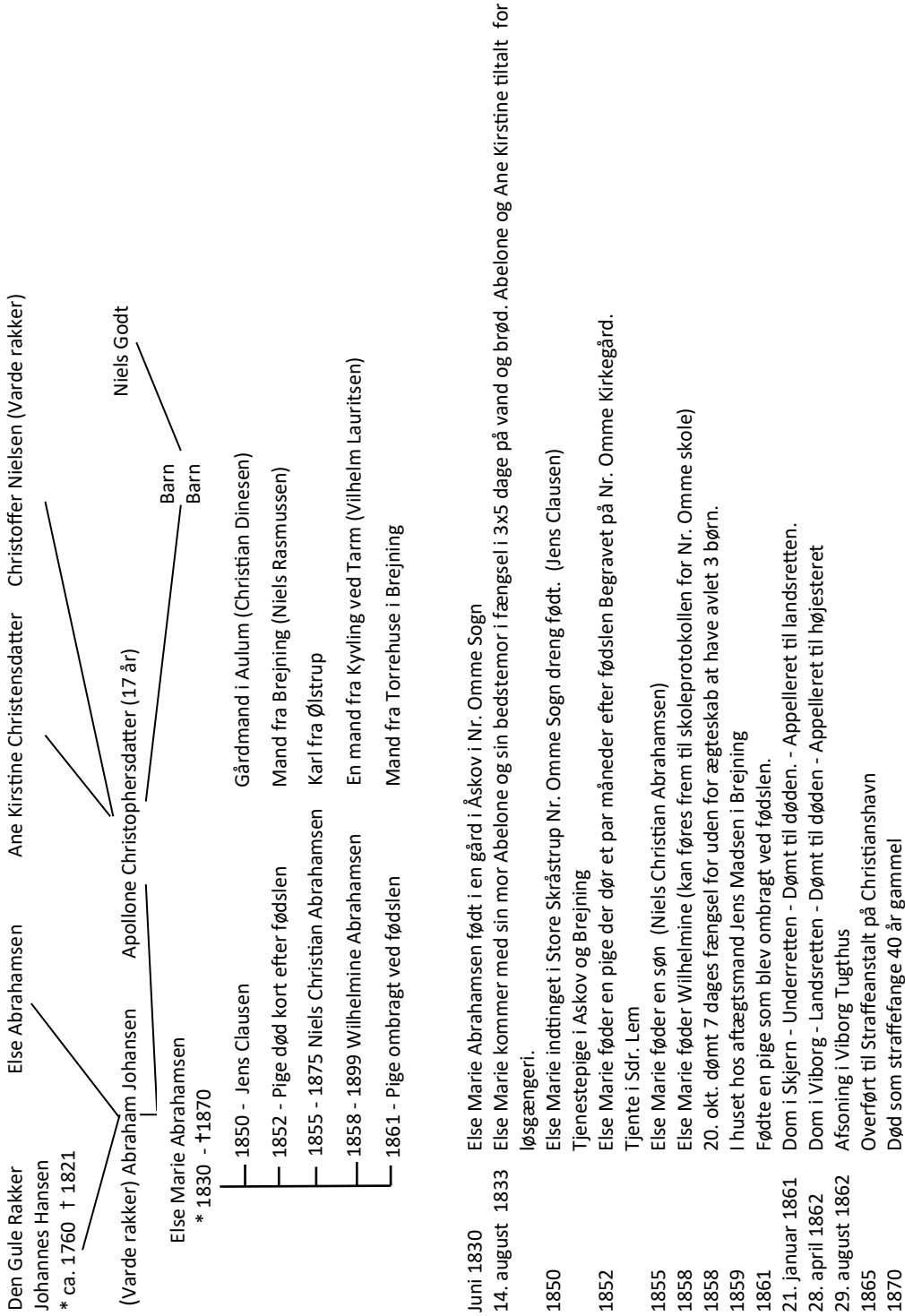
Boende i: Nørre Omme

Elev på Antvorskov Højskole

Sagn om overtro fra min Hjemegn.

Naar jeg skal fortælle om Sagn, bliver det ikke til meget, for jeg kender ikke noget videre til Sagn hjemmefra. Der er en stor Høj

Udredning af et par grene fra Den Gule Rakkers Slægt

ikke langt fra mit Hjem, Højen kaldes "Fandens Slot". Sagnet fortæller, at der engang har boet en Mand, som kaldtes "Gule Fanden", fordi han altid gik i et par gule Læderbukser. Han boede i en Hule i Højen og var alle Kvinders Skræk, de turde knap være ene hjemme om Dagen og langt mindre om Natten, ingen turde gaa der forbi, naar det var mørkt. Saa fortælles der endvidere, at da han døde, blev han ikke begravet, men blev liggende i sin Hule, den skød sammen om ham, saa var han velforvaret. Jeg ved ikke, hvor lang Tid der gik, men nogle Hundrede Aar efter kom Folkene i Tanker om, at der sikkert maatte være et Gravkammer med mange Skatte i, saadan en stor Høj maatte da rumme en Mængde gode Ting, som det var rart at faa fat paa. De begyndte at grave endelig fandt de et Menneskelegeme, som var fuldstændig frisk. Paa hans Pande stod der Gule Fanden. Det er derefter Højen har faaet, det grimme Navn.

Mette Kjær er Mette Kirstine Kjær født 10. august 1909 datter af Lars Kristian Kjær og Andersigne Kjær.

Mette Kjær er i øvrigt ældste søster til Kristian Kjær i Vangshøj (Sandbækvej 30), Kristian Kjær boede Bymarken 5 Grønbjerg (1999).

Mozart Mortensen

Ulfborg Hind Herred

Sogn: Nørre Omme

Optegnet 8. december 1927 af Mozart Mortensen, Murer 20 Aar

Boende i Nørre Omme Sogn pr. Grønbjerg.
Meddelerens Fødested: Nørre Omme Sogn.
For tiden elev på Galtrup Højskole 1927.

Der ligger i Nr. Omme Sogn en meget høj Bakke, som bliver kaldt Fandens Slot der fortælles at der engang har boet en Mand som blev kaldt Gule Fanden. Det navn fik

han fordi han altid gik i gule Læderbukser saaledes fortælles der ogsaa at han engang var bleven forelsket i en ung pige fra Holmegaard i Nørre Omme men hun var dengang forlovet med en anden ung Mand, og den Dag hun holdt Bryllup indfandt han sig i Gaarden og overfaldt der Brudgommen og vilde derefter bortføre Bruden, hvad han dog ikke fik lejlighed til. Man fortæller ogsaa, at en Tyr var kommen løs og løb efter Pigen, og da gule Fanden tilfældigt kom forbi, tog han en Tøjrekølle og slog Tyren i Jorden.

(Mozart Mortensen er søn af den legendariske Grønbjergspillemand Mortensen der er født d. 16. juni 1875 og begravet på Nr. Omme Kirkegård.)

C.A. Thyregod

Nogle kender måske C.A. Thyregods fortælling "Gule Fanden".

Forfatteren C.A. Thyregod fik i 1891 udgivet bogen "Gamle Dage" hvori der er en fortælling som hedder "Gule Fanden".

Mange har i tidens løb troet at dette var historien bag navnet Fandens Slot.

Lad mig slå fast én gang for alle at C.A. Thyregods fortælling om "Gule Fanden" ikke har bund i virkeligheden. C.A. Thyregod er en god fortæller der har gjort sit arbejde grundigt. Han har ogsaa hørt om den "Gule Rakker" og har observeret navnet "Fandens Slot". Han har fundet stednavne og andre navne i området og benyttet dem til sine personer og naturligtvis ogsaa benyttet gårdnavnene som værende autentiske.

Bogen "Gamle Dage" blev udgivet ca. 20 år efter at kort over Danmark var optegnet med stednavne.

C.A. Thyregods søn Oscar Thyregod samlede en del af faderens fortællinger i bogen "Fra Jydske Egne" (udgivet i 1942) hvori

bl.a. "Gule Fanden" forekommer.

Vi kan endvidere læse i bibliografier over C.A. Thyregods fortællinger og noveller, at C.A. Thyregod indsamlede stof til sine mange fortællinger i 1860erne.

Sammenholder vi alle disse oplysninger kan vi danne os et mønster.

- Den "Gule Rakker" har sikkert turet rundt i 1780erne
- I 1799 kendte man navnet "Fandens Slot" - (Ny viden: I 1797 kendte man navnet og har indtegnet det på kortet over området.)
- Den Gule Rakkers efterkommere er født og holdt til her i Nr. Omme sogn
- Først 60 - 70 år senere i 1860erne begynder Thyregod at indsamle oplysninger til sin fortælling.

Ud fra disse oplysninger er der jo meget stor sandsynlighed for at "Fandens Slot" er opkaldt efter den "Gule Rakker".

Der skal jo nok ikke mange år til før et sted har fået et blivende navn.

Så hvis den "Gule Rakker" har været i området omkring 1780, er der jo rigelig tid til at navnet har fæstnet sig i folks bevidsthed til 1797.

Tilknytningen til Grønbjerg

Ud fra opbevarede skoleprotokoller kan vi se, at Wilhelmine, et af Else Marie Abrahamsens fem børn, har gået i Nr. Omme Hovedskole og bl.a. fik det bedste vidnesbyrd i sin klasse.

I 1875 tjente Vilhelmine i Grønbjerggård, men til november 1875 flyttede hun til Hee. Herefter er der ikke på det tidspunkt opsporet mere.

Ligeledes forekommer Else Marie Abrahamsens navn som tidligere nævnt også i Nr. Omme, hvor hun var "indtinget" i Store Skråstrup. (indtinget = skaffe én ophold, kost og logi mod et nærmere aftalt vederlag).

*Natmandsfolk på vandring
Tegning af Chr. Dalsgaard 1856*

Den videre "forskning"

I perioden 1999 til 2009 spekulerer jeg af og til på om ikke Wilhelmine kunne spores videre end til Hee.

Jeg mente ikke, at det kunne passe at man i disse slægtsforskningstider ikke kunne spore en persons aner.

Tiden går og Google opstår

I juli måned 2007 forsøgte jeg for sjov at "google" Wilhelmine Abrahamsen. Og tre klik, så dukkede navnet op.

Ringen sluttet

Det viste sig, at det var et af Wilhelmine Abrahamsens oldebørn, der interesserer sig for slægtsforskning, og hun havde udredt trådene "for os". Ringen var sluttet, og vi blev glade for at kunne føre slægten frem til i dag, og Rie Biersted som oldebarnet hedder, var glad for, at hun kunne få oplysning om sin oldemor, hvor hun havde boet (været "indtinget" - været i pleje/hjulpel til), og hvor hun havde gået i skole. Desu-

den var hun også glad for at høre, at hendes aner havde lagt navn til en knold i Nr. Omme sogn, og at der var en forfatter, C.A. Thyregod, der frit havde skrevet en fortælling som bygger på navnet "Gule Fanden".

Naturligvis kan vi ikke med sikkerhed sige at "Den Gule Rakker", som Johannes Hansen omtales i andre troværdige kilder, er den "Gule Fanden" der har huseret her på egnen. Al sandsynlighed taler derfor idet flere af efterkommerne jo er født her på egnen og at Wilhelmine har gået i skole her i Grønbjerg.

Men uanset, så er historien god, og kan give anledning til flere gode gys.

I 2010 kommer der så et "oldebarn" mere på banen. Wilhelmine Abrahamsen har jo minimum 12 børn.

Karen Marie Hyll (Rie Biersted) der kommer fra Helsingør besøgte os i 2009 og i sommeren 2010 havde vi så besøg af Inger Jensen-Gadgaard og hendes mand, der kommer fra Vildbjerg. Se udredningen på de foregående sider.

I sommeren 2013 fik vi så besøg af søstrene Vivi Sahlholdt og Birgit Maabjerg, samt Vivi's mand Eli, der også gerne ville besøge "Fandens Slot".

Og så blev forskningen udvidet til deres gren af slægten. (se udredningen side 26 - 27)

Mere om C.A. Thyregod

Om A.C. Thyregod skrives der bl.a. "Der er i de bedste af Thyregods fortællinger, en dyb fortrolighed med bondens tænke- og følemåde, men samtidig en overdreven hang til moraliseringen, som skyldes det bevidst udtalte ønske om at skabe en digtning, der virker opdragende i kristelig og national retning".

Heraf kan vi jo se at han havde god indsigt i forholdene på landet og kan berette indgående om det, samtidig med at historierne "altid" ender lykkeligt - således også i historien om "Gule Fanden".

Kilderne

Alle mine oplysninger har jeg fra andet nedskrevet materiale og beror således på andres optegnelser.

Maleri fra "Fandens Slot"

Maleren Niels Bjerre har malet et billede fra "Fandens Slot" med udsigt ned over Nr. Omme Kirke. Maleriet hænger nu på Statens Museum for kunst. (Vi har den desværre ikke i farver.)

En stor tak for hjælpen til Gule Fanden II skal lyde til:

Otto Pilgaard, Træsymposiet i Ringkøbing

Lorraine Botterill, Sheffield, England

Leif Vestergaard, Grønbjerg

Gravers Kjærgaard, Grønbjerg

Jens Kirk, Grønbjerg

Helle Engestoft, Grønbjerg

og in memoriam Ingrid Engestoft

Fandens Slot

2. udgave 1. oplag 2019

Oplag 50 stk.

Tryk Hee Offset / Carsten Meller

Forfatter og redaktion: Mogens Ballegaard

Omslag, billeder: Helle Engestoft, Mogens Ballegaard og Otto Pilgaard

Træskærere: Jeppe Sig Vestergaard og Lorraine Botterill

Kildemateriale: Geodatastyrelsen, C.A. Thyregod: "Gule Fanden", Esbern Jespersen i Hardsyssel Aarbog 1949, Fjaldenes Pionerer, H.P. Hansen: Natmandsfolk og Kjeltringe, Dansk Folkemindesamling, Google og Karen Marie Biersted,

En Fandens kæble

Fra kæble til Fanden

